Hoạt động Khoa học và Công nghệ: Đổi mới toàn diện để phát triển tốt hơn

Đề án đổi mới một cách mạnh mẽ, cơ bản, toàn diện và đồng bộ cơ chế quản lý và hoạt động KH&CN do Bộ Khoa học và Công nghệ chủ trì xây dựng đang được hoàn thiện để trình Thủ tướng Chính phủ phê duyệt trong thời gian tới. Bộ Công Thương đã và sẽ tiếp tục là một trong các Bộ đi đầu trong việc thực hiện đổi mới mô hình và cơ chế hoạt động của các tổ chức KH&CN theo cơ chế tự chủ, tự chịu trách nhiệm.

Sau đây là cuộc trao đổi của phóng viên chuyên san Khoa học và Công nghệ với Thứ trưởng Bộ Công Thương Trần Tuấn Anh xung quanh vấn đề này.

Thứ trưởng Trần Tuấn Anh

PV: Thưa Thứ trưởng, năm 2012 được coi là năm đẩy mạnh đổi mới cơ bản, toàn diện, đồng bộ cơ chế quản lý và hoạt động của các tổ chức KH&CN. Vậy, ngành Công Thương sẽ triển khai việc này như thế nào?

THỨ TRƯỞNG TRẦN TUẤN ANH: Đổi mới cơ chế quản lý và hoạt động KH&CN là một chủ trương lớn của Chính phủ và đã được Bộ Khoa học và Công nghệ triển khai từ năm 2004 tại "Đề án đổi mới cơ chế quản lý khoa học và công nghệ" được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt năm 2004 và tiếp theo đó tại các Nghị định của Chính phủ số 115/2005/NĐ-CP về cơ chế tự chủ, tự chịu trách nhiệm về nhiệm vụ và số 80/2007/NĐ-CP về doanh nghiệp KH&CN. Tuy nhiên, kết quả đạt được trong những năm qua vẫn còn khá hạn chế. Vì vậy, Chính phủ đã đặt ra nhiệm vụ cho giai đoạn 2011-2015 là phải tiếp tục đổi mới một cách mạnh mẽ, cơ bản, toàn diện và đồng bộ cơ chế quản lý và hoạt động KH&CN và giao Bộ Khoa học và Công nghệ chủ trì xây dựng đề án thực hiện nhiệm vụ này. Hiện nay, Đề án đang được hoàn thiện để trình Thủ tướng Chính phủ phê duyệt trong thời gian tới.

Đổi mới cơ chế quản lý và hoạt động của các tổ chức KH&CN theo hướng đẩy mạnh thực hiện cơ chế tự chủ, tự chịu trách nhiệm là một trong trong các nhiệm vụ nêu trong Đề án bên cạnh các nhiệm vụ như tiếp tục đổi mới phương thức xây dựng và tổ chức thực hiện nhiệm vụ KH&CN, đổi mới chính sách đầu tư tài chính, đổi mới cơ chế, chính sách quản lý nguồn nhân lực, thúc đẩy phát triển hạ tầng và tiềm lực KH&CN... Bộ Công Thương hiện là một trong các Bộ đi đầu trong việc thực hiện đổi mới mô hình và cơ chế hoạt động của các tổ chức KH&CN theo cơ chế tự chủ, tự chịu trách nhiệm. Trong số 24 viện nghiên cứu trực thuộc Bộ và các tập đoàn, tổng công ty, trừ 02 viện hoạt động trong lĩnh vực chiến lược, chính sách không thuộc diện phải chuyển đổi, tất cả các viện đều đã chuyển đổi mô hình tổ chức và hoạt động theo cơ chế tự chủ, tự chịu trách nhiệm.

Trong thời gian tới, khi Đề án do Bộ Khoa học và Công nghệ xây dựng được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt, Bộ Công Thương sẽ tích cực triển khai các nhiệm vụ được phân công và sẽ tiếp tục là một trong các Bộ đi đầu trong việc thực hiện chủ trương này. Bộ sẽ quan tâm chỉ đạo các viện phát huy, nhân rộng các kết quả tích cực đã đạt được, xem xét xử lý, tháo gỡ khó khăn, hỗ trợ để các viện đang gặp khó khăn phát triển tốt hơn.

PV: Xin Thứ trưởng cho biết rõ hơn về việc đổi mới trong quản lý tài chính, giao nhận các đề tài, lập kế hoạch đặt hàng các nhiệm vụ cho các đơn vị.

THỨ TRƯỞNG TRẦN TUẤN ANH: Đổi mới cơ chế trong quản lý tài chính, giao nhận các đề tài, lập kế hoạch đặt hàng các nhiệm vụ là một trong những nhiệm vụ được đặt ra trong dự thảo Đề án tiếp tục đổi mới một cách mạnh mẽ, cơ bản, toàn diện và đồng bộ cơ chế quản lý và hoạt động KH&CN. Theo đó, Nhà nước sẽ tăng cường đặt hàng các nhiệm vụ KH&CN, đồng thời tăng cường sự phối hợp giữa cán bộ quản lý KH&CN và các chuyên gia, cán bộ chuyên môn của các bộ, ngành, lĩnh vực sản xuất để xác định vấn đề/sản phẩm cần có sự đầu tư, hỗ trợ của KH&CN.

Trong Bộ Công Thương, ngoài cách làm truyền thống là các nhiệm vụ nghiên cứu được lựa chọn từ đề xuất của các đơn vị thông qua tư vấn của Hội đồng tư vấn KH&CN do Bộ thành lập, Bộ sẽ xem xét giành một tỉ lệ kinh phí nhất định để đặt hàng thực hiện một số nhiệm vụ trọng tâm. Các nhiệm vụ này là những vấn đề do thực tế hoạt động sản xuất của các doanh nghiệp gặp phải, đặt ra cho KH&CN giải quyết hoặc những vấn đề xuất phát từ yêu cầu của công tác quản lý nhà nước trong ngành Công Thương và sẽ được lựa chọn thông qua làm việc cụ thể với các doanh nghiệp lớn để xác định nhu cầu thực tiễn sản xuất và định hướng phát triển của các Ngành.

PV: Như vậy thì hoạt động của các chương trình, dự án cũng sẽ có sự thay đổi. Điều đó có góp phần vào việc thúc đẩy sự sáng tạo trong nghiên cứu khoa học không, thưa Thứ trưởng?

THỨ TRƯỞNG TRẦN TUẤN ANH: Bộ Công Thương đang được Thủ tướng Chính phủ giao chủ trì tổ chức thực hiện 6 chương trình và đề án phát triển, là Chương trình nghiên cứu KHCN trọng điểm quốc gia phát triển công nghiệp hoá dược đến năm 2020; Đề án đổi mới và hiện đại hoá công nghệ trong ngành công nghiệp khai khoáng đến năm 2015, tầm nhìn đến năm 2025; Đề án phát triển ngành công nghiệp môi trường Việt Nam đến năm 2015, tầm nhìn đến năm 2025; Đề án phát triển và ứng dụng công nghệ sinh học trong lĩnh vực công nghiệp chế biến đến năm 2020; Đề án phát triển nhiên liệu sinh học đến năm 2015, tầm nhìn đến năm 2025 và Đề án Phát triển ứng dụng bức xạ và đồng vị phóng xạ trong công nghiệp đến năm 2020.

Mỗi chương trình, Đề án đều có Ban chỉ đạo hoặc Ban Điều hành do Bộ Công Thương thành lập để chỉ đạo, điều hành hoạt động của chương trình, đề án. Các nhiệm vụ KH&CN thực hiện các chương trình, đề án này đều được hình thành và quản lý theo quy định hiện hành của Bộ Khoa học và Công nghệ, hoàn toàn tương tự như các nhiệm vụ KH&CN cấp Nhà nước. Hiện nay, Bộ Khoa học và Công nghệ chưa có quy định nào về việc thay đổi cơ chế quản lý nhiệm vụ KH&CN cấp nhà nước cũng như đối với các nhiệm vụ thực hiện các chương trình, đề án này. Trong thời gian tới, khi Đề án tiếp tục đổi mới một cách mạnh mẽ, cơ bản, toàn diện và đồng bộ cơ chế quản lý và hoạt động KH&CN được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt, sẽ có hướng dẫn cụ thể để thực hiện.

PV: Nguồn nhân lực chất lượng cao luôn là vấn đề đặt ra cho bất kỳ ngành nào? Đối với ngành Công Thương, để phục vụ đổi mới KH&CN, lộ trình đào tạo nguồn nhân lực cho các viện, trường, doanh nghiệp KH&CN sẽ như thế nào, thưa Thứ trưởng?

THỨ TRƯỞNG TRẦN TUẤN ANH: Căn cứ Quy hoạch phát triển nhân lực Việt Nam giai đoạn 2011-2020 đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt, Bộ Công Thương đã xây dựng "Quy hoạch phát triển nhân lực ngành Công Thương giai đoạn 2011-2020" và đã được Bộ trưởng Bộ Công Thương phê duyệt. Trong đó, định hướng những chỉ tiêu cơ bản về số lượng, cơ cấu trình độ nhân lực trong lĩnh vực công nghiệp và thương mại, đảm bảo thực hiện được các chiến lược phát triển của ngành, góp phần thực hiện thành công sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước; đồng thời đề ra các giải pháp phát triển, hình thành đội ngũ nhân lực chất lượng cao theo chuẩn quốc gia, khu vực và từng bước tiến tới chuẩn quốc tế.

Dây chuyền sản xuất tấm lợp không Amiăng do Viện Công nghệ sản xuất (Sản phẩm của Đề tài cấp Nhà nước KC.06.15)

Để thực hiện được mục tiêu nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, vai trò và trách nhiệm của các cơ sở đào tạo, cơ sở nghiên cứu khoa học của Ngành là hết sức quan trọng. Bộ Công Thương xác định ưu tiên cho việc phát triển đội ngũ cán bộ quản lý, cán bộ giảng dạy, cán bộ nghiên cứu khoa học trong các cơ sở đào tạo, cơ sở nghiên cứu khoa học.

Hàng năm, Bộ Công Thương xây dựng kế hoạch đào tạo, đào tạo bồi dưỡng và giao nhiệm vụ cho các cơ sở nghiên cứu, các cơ sở đào tạo thuộc Bộ chủ động xây dựng, tích cực triển khai thực hiện kế hoạch đào tạo, đào tạo bồi dưỡng phù hợp với quy hoạch, kế hoạch phát triển nhân lực của Ngành. Đồng thời, Bộ chỉ đạo các cơ sở nghiên cứu khoa học và cơ sở đào tạo tạo điều kiện cho cán bộ viên chức chuẩn bị các điều kiện cần thiết, trước hết là trình độ ngoại ngữ để tham gia vào đề án đào tạo 20.000 tiến sĩ ở nước ngoài của Bộ Giáo dục và Đào tạo, chương trình đào tạo thạc sỹ, tiến sỹ theo Đề án 165, chương trình đào tạo thạc sỹ, tiến sỹ ở trong nước; Tiếp tục khuyến khích, tạo điều kiện thuận lợi để các cơ sở đào tạo, nghiên cứu khoa học tăng cường hợp tác quốc tế về đào tạo giảng viên, nghiên cứu viên và cán bộ quản lý, bao gồm đào tạo mới, đào tạo bồi dưỡng... Bộ cũng chỉ đạo các cơ sở được phép đào tạo thạc sỹ, tiến sỹ cần đặc biệt chú trọng các điều kiện đảm bảo chất lượng đào tạo, huy động các nguồn lực cho phát triển nhân lực chất lượng cao, phối hợp chặt chẽ với các cơ quan quản lý nhà nước, các cấp, các ngành, các địa phương có liên quan xây dựng và thực hiện các chính sách khuyến khích đối với nhân tài.

PV: Có thể thấy, ngành Công Thương đang làm tốt công tác KH&CN với các bước chuẩn bị công phu, chi tiết. Vậy, xin Thứ trưởng cho biết, ảnh hưởng của hoạt động KH&CN ngành Công Thương đối với Đề án Phát triển thị trường công nghệ?

THỨ TRƯỞNG TRẦN TUẤN ANH: Bộ Công Thương là Bộ quản lý nhiều ngành sản xuất công nghiệp. Nhu cầu về đổi mới, cải tiến công nghệ, phát triển các sản phẩm mới trong các doanh nghiệp rất lớn. Các viện nghiên cứu chuyên ngành thuộc Bộ, hàng năm thực hiện hàng trăm đề tài nghiên cứu KH&CN, trong đó có nhiều kết quả nghiên cứu được đánh giá cao, có triển vọng chuyển giao, ứng dụng vào sản xuất. Hầu hết các viện của Bộ Công Thương đã được chuyển đổi mô hình hoạt động theo cơ chế tự chủ, tự chịu trách nhiệm; các hoạt động nghiên cứu ứng dụng và phát triển công nghệ của Bộ Công Thương ngày càng gắn với nhu cầu của thị trường. Ngoài ra, trong nhiều năm qua, các đơn vị trong Ngành cũng tham gia tích cực các hội chợ công nghệ Techmart hàng năm do Bộ Khoa học và Công nghệ tổ chức.

Tôi cho rằng, hoạt động KH&CN của ngành Công Thương sẽ đóng góp tích cực vào thành công của "Đề án Phát triển thị trường công nghệ" đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 214/2005/QĐ-TTg ngày 30/8/2008.❖

HỒ NGA *(thực hiện)*